

TÍÐARGREIN

Skulu verja starvsfólk, ið rópa varskó

Kristina Háfoss

løgtingskvinna fyri Tjóðveldi

Hví vil samgongan ikki, at starvsfólk skulu kunna kenna seg trygg við at varskógva? Hví vil landsstýrið, at bankar skulu hava varskógvaraskipan, men ikki almenn arbeiðspláss? Og hví velur samgongan – eisini í hesum máli – at vera eftirbátur, heldur enn undangonguland?

Bert til at finna bara eina haldgóða grundgeving fyri, hví vit ikki skulu hava eina varskógvaraskipan fyri starvsfólk í almennum starvi?

Varskógvaraskipan neyðug

Søga okkara vísir tíverri, at persónligu avleiðingarnar kunnu gerast ógvusligar, um starvsfólk velur at varskógva alment um óreglusemi ella viðurskipti, ið eru ólóglig. Hetta vísti dømið hjá Strandfaraskip Landsins herfyri ómetaliga væl.

Har varð tað figgjjarleiðarin – tann, ið varskógvaði – sum misti

starvið, hóast tað kanska var landsstýrismaðurin í vinnumálum, sum í veruleikanum átti at mist starvið. Tí sjálvt Løgtingsgrannskoðararnir staðfestu, at landsstýrismaðurin ikki hevði fylgt lógini. Hetta var júst tað, ið tann, ið varskógvaði hevði gjørt vart við.

Men kortini vil samgongan ikki tryggja við lóg, at til dømis figgjjarleiðaran á Strandferðsluni kann siga okkum frá, um okkurt ólógligt fer fram, uttan at hetta skal fáa stórar persónligar avleiðingar?

Verandi støða ger, at nógv starvsfólk uttan iva frávelja at varskógva um óreglusemi í framtíðini. Tað er natúrliga avleiðingin, um vit ikki skipa eina veruliga varskógvaraskipan, ið bæði tryggjar at óreglusemi kann verða fráboðað dulnevnt, og við lóg verjir tann, ið fráboðar óreglusemið.

Hví fær peningur størri trygd enn menniskju?

Men tað eru ikki innan øll samfelagsøki, at samgongan ikki ynskir varskógvan. Tí fyri stuttum legði landsstýrið eitt uppskot til lógarbroyting fyri føroysku bankarnar, har hesir verða álagdir við lóg at hava varskógvaraskipan. Eina skipan, har bankastarvsfólk dulnevnt skulu kunnu fráboða um óreglusemi. Men hetta er eftir øllum at døma ikki ein møguleiki, ið samgongan og landsstýrið ynskja at geva starvsfólkum í almenna geiranum, ið røkja týðandi uppgávur vegna alt Føroya fólk –

herundir nógvar uppgávur, ið hava við umsorgan, menning og røkt av menniskjum at gera.

Hví skulu alment sett starvsfólk ikki hava sama møguleika?

Er hetta enn eitt dømi um, at peningur fær størri trygd og rættindi enn menniskju?

Fráboðanarskylda og varskógvararættindi mugu fylgjast

Samstundis vita vit, at tað er ein skylda hjá nógvum almennum starvsfólkum at boða frá, um óreglusemi fer fram. Men hesi somu starvsfólk eru ikki tryggjað neyðug rættindi í lóg, og hava ikki atgongd til eina varskógvaraskipan, ið kann verja tey. Hetta er ikki nøktandi. Á ein hátt er manglandi

varskógvaraskipanin eitt hol í okkara rættarsamfelagi.

Hartil er greitt, at tað eru nógv ymisk – og til tíðir mótstriðandi – lóggáva og atlit knýtt at varskógvan. Eitt nú talufrælsið, tagnarskylda, fólkaræðið, loyaltetur mótvegis arbeiðsgevara, og somuleiðis loyaltetur mótvegis samfelagnum við at tryggja, at ólógligt virksemi ikki fer fram ótarnað. Starvsfólk vilja tí ofta koma í eina tvístøðu. Hetta ger tað enn meira neyðugt at seta í verk eina væl skipaða varskógvaraskipan, so starvsfólk ikki ivast í, hvørji rættindi og møguleikar tey hava, tá umræður at gera vart við óreglusemi.

Føroyar eru eftirbátur í mun til onnur lond

Tað er ikki uttan orsök, at vit síggja, at uttanlands seta alsamt fleiri fyrirtøkur, stovnar, kommunur v.m. í verk varskógvaraskipanir. Eisini eru fleiri lond – eitt nú Noreg – ið hava sett í verk varskógvaraskipan fyri starvsfólk, ið starvast í almenna geiranum.

Hyggja vit at Danmark, so er talið av varskógvaraskipanum vaksið í stórum. Fleiri kommunur hava hvør í sínum lagi sett í verk skipanir, eins og nógvar fyrirtøkur og stovnar. Í dag eru sostatt fleiri hundrað fyrirtøkur, kommunur og feløg v.m., ið hava sett á stovn varskógvaraskipanir til starvsfólk.

Føroyar sum undangonguland

Føroyar kundu – um Løgtingið samtykti uppskotið um varskógvaraskipan frá Tjóðveldi – verið undangonguland á hesum øki. Hetta við at land og kommunur í felag skipaðu eina varskógvaraskipan fyri øll starvsfólk bæði hjá landi og kommunum.

Men samgongan valdi at fella hetta málið. Kann bara undrast. Tí hví vil samgongan ikki, at starvsfólk skulu kunna kenna seg trygg við at varskógva? Og hví velur samgongan – eisini í hesum máli – at vera eftirbátur, heldur enn undangonguland?

Fólkið í Føroyum hevur uppi-borið betur.

Á Løgtingi, 29. mars 2015

KJAK

Nýggj sosial lóggáva á breddan

Jógvan Philbrow

Føroya pedagogfelag hevur í mong ár víst á, at tørvur er á einari nýggjari dagfördari sosial lóggávu. Einar lóggávu, sum veruliga kundi tryggja borgaran og tey starvsfólk,

sum dagliga røkja sínar skyldir innan ta almenna sosiala arbeiðsplássið. Eg haldi sjálvur ikki at felagið í nóg stóran mun hevur strongt almennu politisku skipanina á hendan trupulleikan. Onkrar smávegis broytingar eru gjørdar innan almannaverkið, men hetta hevur ikki skapt tann neyðuga trygggleikan hjá borgarum ella starvsfólkum.

Lóggávan um almannaverki er ov veik og hevur ikki neyðturviliga áhugamálini hjá borgaranum í miðdeplinum.

Tankarnir um at seta borgaran í miðdepilin, sum umskipanin av almannaverkinum hevði til endamáls at gera, vóru í grundini ikki so vánaligar. Tíverri tykist tað sum, at tað í nógvum førum ikki er borgarin sum er vordin miðdepil, heldur er tað einstøku játtanirnar sum eru komin í miðdepilin.

Sum so oftani tá »bygnaðarbroytingar« vera framdar er veruliga dagsskráin at verja pengakassarnar og ikki at verja borgaran. Tankin við »eindunum« var nokk at gera tað heila meira

lagaligt og betur at kunna gagnnýta starvsfólkini. Einstøku stovnsleiðslurnar vóru avtiknar og nýggjar settar í størri eindum. Í summum førum sigst tað at virka væl – tey støðini sum náttúruliga hoyra saman, eisini landfrøðiligt. Meðan tað, ið øðrum førum er fari, at virka nógv verri, helst til ampað fyri bæði borgaran og fyri starvsfólkini.

Námsfrøðiliga fakið er eitt fak har sambandið millum menniskju hevur týðning, hetta er eisini galdandi á stovnunum hjá

almannaverkinum. Í fleiri førum er frástøðan millum leiðslu og starvsfólk vordin ov long og drúgv og kenna starvsfólkini tað sum tann dagliga námsfrøðiliga og umsitingarlaga leiðslan er ov langt burturi. Leiðslurnar hava tiskil havt torført við at skilja gerandisdagin og hevur tiskil ikki ikki megnað at ráðgeva og skilja tørvirnir hjá borgaranum og starvsfólkunum.

Sosiallóggávan eigur at vera við, at tryggja, at borgarin er undir tryggum umstøðum, har eitt minstamark

er ásett fyri »stuðli« ella eini normering. Við normering hugsid eg at ein tørvsmeting verður gjørd av borgaranum og í mun til ta tørvsmeting, verður ein týðulig ætlan sett av hvør hjálp skal setast inn fyri hvønn einstakan.

Tíðin er farin frá skipanir sum virka »sum best ber til«. Borgarin og starvsfólkini hava uppi-borið betur.